

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Pau Gargallo, 4
08028 Barcelona
Tel. 93 333 34 66 ext. 3732
Fax 93 334 51 12

Divisió de Ciències Humanes
i Socials

Facultat de Belles Arts

Departament de Disseny i Imatge

CATÀLEG DEL FONS NEUFVILLE-BAUER

Grup d'Investigació . Departament de Disseny i Imatge . UB . Estiu 2000

FONS BAUER-NEUFVILLE

Grup d'Investigació . Departament de Disseny i Imatge . UB

Grup d'Investigació
Departament de Disseny i Imatge
Facultat de Belles Arts
Universitat de Barcelona

Pau Gargallo, 4
08028 Barcelona
Tel. 933 333 466 ext. 3732
Fax. 933 345 112
e-mail. gprodiss@trivium.gh.ub.es

1. DEPARTAMENT DE DISSENY I IMATGE, UNIVERSITAT DE BARCELONA

El Departament de Disseny i Imatge es divideix, tal com el seu nom indica, en dos grans àmbits de treball i d'investigació: Disseny i Imatge.

L'àmbit de Disseny, al seu torn, s'estructura sobre dos grans eixos: per un cantó, el Disseny Gràfic i de Comunicació; per un altre, el disseny objectual de baixa tecnologia. La seva missió és la de desenvolupar disciplinàriament la labor projectual dels dissenyadors.

El primer d'aquests eixos ha potenciat des dels seus inicis l'estudi de la tipografia en totes les seves vertents, tècnica, formal, de comunicació. Aquest interès queda reflectit en els estudis de tercer cicle que oferta el Departament: el programa de doctorat Les Revolucions Tipogràfiques, únic en la Universitat espanyola i europea, que s'està desenvolupant des del curs 1993-94; i el Màster en Disseny Digital, els continguts del qual són les publicacions on-line i el disseny d'alfabets tipogràfics digitals, tant per al mitjà digital com per a la seva utilització en la indústria gràfica.

Department of Design & Image, UB

(Design Area)

Degree Studies:
Design –3D & Graphics

PhD Studies:
The Typographic Revolutions

MA Studies:
Digital Graphic Design

2. PROJECTE D'INVESTIGACIÓ: CATALOGACIÓ DEL FONS NEUFVILLE-BAUER

El maig del 1997, el Departament de Disseny i Imatge de la Universitat de Barcelona i Fundición Tipográfica Bauer van formalitzar un contracte de comodat amb la finalitat que el Departament inventariés el fons de matrius en possessió de l'esmentada foneria. La importància d'aquest fons és indiscutible, atès que inclou material produït al llarg de més d'un segle per diverses foneries tipogràfiques europees que foren absorbides per Fundición Tipográfica Bauer: Bauersche Giesserei, Lettergieterij Amsterdam, Ludwig & Mayer, o Neufville tenen un lloc destacat en la història de la tipografia en haver produït tipus com *Futura*, *Folio*, *Beton* o *Erbar*.

Dins del marc acadèmic del Departament de Disseny i Imatge de la UB, i per tal de desenvolupar el projecte, es va constituir a finals del 1997 un grup d'investigació compost principalment per docents del departament sota la direcció del Dr. Enric Tormo Ballester, i al qual li han estat concedits certs ajuts institucionals (Ministerio de Educación y Cultura, Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona).

Research Project: the Neufville-Bauer catalogue

Contract between the Department of Design & Image (UB) and the Bauer typefoundry: the typographic material owned by Bauer is now in the UB premises for academic purposes.

A Research Team coordinated by Dr. Enric Tormo Ballester is formed, late 1997, to develop the project, which is also sponsored by some official bodies.

2.1. Objectius del Projecte d'Investigació

El projecte d'investigació consisteix fonamentalment en la classificació i catalogació de tot el material que integra el fons, segons objectius acadèmics, científics, i també productius.

a. Objectius acadèmics i disciplinaris

L'aspecte més rellevant en aquest context és la manca d'una metodologia clara a l'hora d'emprendre la catalogació del material. Si bé hi ha al darrera una tradició museogràfica de presentació, anàlisi i exposició de material tècnic com el que ens ocupa, és difícil que des d'aquesta perspectiva es puguin reflectir els trets que interessin més directament al disseny dels alfabetes. Perquè cal entendre tot aquest material tècnic com un conjunt de peces que tan sols tenen sentit quan se les considera globalment, sigui com a eines constructives d'un únic procés d'obtenció de formes (així els contrapunxons, punxons, matrius i tipus), sigui com a conjunt de matrius que componen tot un alfabet i la seva família tipogràfica: el conjunt forma un tot expressiu en el qual allò més remarcable són els trets del seu disseny concret.

Així, és necessari crear un corpus teòric sobre el qual fonamentar la metodologia amb què inventariar el material, classificar-lo, documentar-lo, i catalogar-lo, per tal que quedin reflectits els aspectes relatius a la història de la tècnica, i els referents als criteris de disseny emprats en cada cas, així com la seva finalitat expressiva.

b. Objectius científics

Per la possibilitat de considerar els tipus tant des de la perspectiva de la història del disseny com de la història de la tècnica, l'estudi permetrà conèixer les veritables bases tecnològiques sobre les que es va construir la producció editorial i gràfica d'Espanya, ja que es fonamentaran sobre materials tècnics de primera mà. Els resultats podran ajudar a recuperar i conèixer el patrimoni tipogràfic espanyol, que actualment és de molt difícil accés per a la investigació. La trajectòria de l'empresa Neufville-Bauer i la seva història justifiquen amb escreix aquestes expectatives.

c. Objectius productius

Com a darrera fase, el projecte es planteja el redisseny de molts dels alfabetes existents al fons per adaptar-los formalment al suport digital. Igualment, i a partir del coneixement d'aquesta tradició i dels exemples existents, es pot abordar la creació d'alfabetes nous.

Research Project aims

Academic and disciplinary
Need to build up a theoretic corpus due to lack of a clear methodology basis for typographic material classification.

Scientific
First-hand material will allow knowledge of technological basis upon which editorial and graphic production developed.

Production
Digital versions of old Neufville-Bauer typefaces. New typefaces through knowledge of type design tradition.

2.2. Organització i desenvolupament de la investigació

a. Proposta de classificació del material tipogràfic

El material que constitueix el fons a classificar es pot dividir, a grans trets, en tres grups:

- objectual: comprèn totes les peces (físiques) que integren els alfabetes –punxons, matrius, tipus
- de producció: documents referents a la producció dels alfabetes
- imprès: catàlegs de tipus

Per tal de poder classificar aquest material segons els criteris esmentats abans, s'està dissenyant una fitxa-tipus de classificació que, fonamentada en pressupostos científics, i d'acord amb un sistema que integri tant la vertent tècnica com la de disseny, es pugui aplicar satisfactòriament a tot el material tipogràfic.

El sistema de classificació s'organitza en fitxes: una fitxa-tipus, que es concep com a resum del procés que implica l'alfabet tipogràfic; i subfitxes que atenen a diferents aspectes del mateix alfabet tipogràfic, és a dir, que refereixen diferents etapes d'aquest procés.

- *Fitxa-tipus*

Enumeració de les diferents famílies gràfiques dels alfabetes, amb les indicacions del material relatiu de què es disposa en relació als seus diferents cossos.

Igualment, inclou dades de la seva procedència i producció (foneria, dissenyador, any, referència).

- *Subfitxa 1*

Cos d'una família gràfica. Identificat en la foneria per un número de referència. La fitxa es presenta com una caixa tipogràfica, on apareixen tots els grafismes de l'alfabet.

- *Subsubfitxa*

Grafisme en el cos esmentat en la Subfitxa 1.

Conté subapartats per a cadascuna de les peces: contrapunxó, punxó, matriu, tipus.

Dades de descripció material i tècnica (referent museològic: tractament singular de les peces).

II. Il·lustracions de les peces com a complement gràfic de les dades.

- *Subfitxa 2*

Atén als catàlegs impresos de la foneria.

Cal concretar un sistema de classificació específic per als catàlegs, atès que els sistemes de classificació bibliogràfics existents no ofereixen una opció prou vàlida als efectes que es persegueixen en la investigació.

Research organisation and development

Typographic material classification: proposal

A system to classify objective, production-related and printed material.
[Files; forms - cards - records]

A master-file
Index of typefaces: related material and general data.

Subfile 1
Body size of a typeface series.

Sub-subfile
Graphic sign in a body size.
Subsections for every piece (counter-punch, punch, matrix, type): material and technical description; illustration.

Subfile 2
Type specimens: reevaluate traditional bibliographic classification systems.

b. Àmbits de desenvolupament

El projecte s'està desenvolupant en els següents àmbits:

- *Inventari i ordenació de punxons i matrius*

Actualment ja s'ha finalitzat l'inventari bàsic del material que aquí s'ha denominat "objectual", que està format per:

- punxons (tradicionals, pantogràfics, plantilles)
- matrius (tipogràfiques, monotípiques, linotípiques)
- models tipogràfics
- tipus movibles

El conjunt es tradueix en un total de més de 2600 fitxes (tipus Subfitxa 1).

- *Test de la fitxa de classificació*

Paral·lelament a l'inventari general, es van començar a introduir dades específiques de les peces d'un alfabet –els punxons de metacrilat i els tipus de resina de *Folio Chupada Negra*.

Es va elaborar un informe sobre la base d'una mostra de peces, tant per posar a prova la fitxa en si, com per desvetllar peculiaritats en el sistema de producció del material plàstic: l'estudi conté resultats poc concloents, però que van permetre establir i justificar la normativa de metrització a aplicar en el projecte.

- *Arxiu de reproducció gràfica*

L'arxiu documental gràfic es construeix, simultàniament, sobre dues tècniques de reproducció –analògica (diapositives de gran format) i digital (escàners). Les diapositives recullen les peces en el conjunt de l'alfabet, com a il·lustració; els escàners es fan per a cada peça individual, com a base per a la seva anàlisi detallada.

- *Inventari i ordenació dels catàlegs de foneria*

L'arxiu de catàlegs està format per més de 300 registres: s'està treballant en el creuament de dades amb la resta de fitxes.

- *Aplicacions digitals*

En un àmbit paral·lel al de la investigació en si, s'han iniciat, dins dels cursos de postgrau i màster, la creació de pàgines web centrades en la tipografia, i la versió digital d'alfabets del fons –en aquest cas, de *Folio Chupada Fina*.

- *Propostes de futur*

La investigació ha de seguir el camí traçat, aprofundint i completant les línies iniciades, a més d'endegar aquelles que encara no s'han establert pròpiament, com la catalogació del material relatiu a la producció, o la reproducció digital.

Al costat d'aquests, els objectius més immediats són l'elaboració del model de fitxa definitiu, que contempli i relacioni totes les dades, i la potenciació de l'apartat relatiu a la tecnologia digital.

Areas of development

Inventory and arrangement of punches and matrices: more than 2600 records.

Classification File test

Test on *Folio Bold Condensed* plastic punches and (poster) movable types: measurement guidelines.

Graphic reproduction archive

Slides for 'group illustration', scans for single pieces analysis.

Inventory and arrangement of type specimens: more than 300 records.

Digital applications

Typography-related Website design and *Folio Light Condensed* digital version.

Future developments

Completion of the classification system.
Inventory of production-related material.
Digital reproduction of pieces.